
DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE

ANDREJ
FERKO
NOC

NA ZAMRZNUTOM JAZERE

DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE
vyznamenané „Za vynikajúcu prácu“ a „Za zásluhy o výstavbu“

38. SEZÓNA
270. PREMIÉRA

ANDREJ FERKO

NOC NA ZAMRZNUTOM JAZERE

Hra o dvoch hrdinoch

Spolupráca s autorom a dramaturgia:

Darina Kárová

Scéna:

Milan Ferenčík

Kostýmy:

Eubica Obuchová

Výber hudby:

Jozef Bednárík

Pohybová spolupráca:

Elena Lindtnerová-Krošláková

Réžia:

zaslúžilý umelec JOZEF BEDNÁRIK

ČESKOSLOVENSKÁ PREMIÉRA
venovaná 40. výročiu Víťazného februára
21. NOVEMBRA 1987

Riaditeľka: **zaslúžilá umelkyňa Hilda Augustovičová**
Vedúci umeleckého súboru: **Karol Spišák**

OSOBY A OBSADENIE

Reál

OLDO RATTER	IVAN VOJTEK st.
JANA	JANA STRNISKOVÁ
PONDRKOVÁ	zaslúžilá umelkyňa
	BOŽENA SLABEJOVÁ
MIŠKO	PETER STANÍK
Dr. SCHMIDT	DUŠAN SZABÓ
XANDRA	EVA PAVLÍKOVÁ

Spomienky

RIADITEĽ	VLADIMÍR BARTOŇ
NÁMESTNÍK	JÁN KOVÁČIK
ĎUSO	ERNEST ŠMIGURA
DEŽO	MARTIN ŠEBO
SESTRIČKA	ŽOFIA MARTIŠOVÁ
PÔRODNÍK	JÁN KUSENDA
REFERENT	ERNEST ŠMIGURA

Western

WESTON CHILD	STANISLAV KRÁL
TONY CECINO	PETER STANÍK
DAD	JÁN KOVÁČIK
MAM	zaslúžilá umelkyňa
	BOŽENA SLABEJOVÁ
MAY	EVA PAVLÍKOVÁ
SLIM	DUŠAN SZABÓ
LOTOR, DAREBÁK	ERNEST ŠMIGURA
LUMP, AGENT, SVINIAR, PODLIAK	MARTIN ŠEBO
PREZIDENT	JÁN KUSENDA
LADY	ŽOFIA MARTIŠOVÁ
GANGSTER	JÁN KOVÁČIK
ŠPINAVEC	VLADIMÍR BARTOŇ

Predstavenie vedie: Mária Oravcová

Text sleduje: Kamila Ivanová

Reprodukcia hudby: Jiří Bárta

Svetlá: Bernard Šiška

Javiskový majster: Jozef Drobec

Scénu, parochne a kostýmy vyrobili dielne DAB pod vedením Jozefa Valenta

PÄTNÁŠŤMINÚTOVÁ PRESTÁVKA PO I. ČASTI

VO SVETE, V KTOROM VLÁDNE LAHOSTAJNOSŤ
A NEVRAŽIVOSŤ, TREBA OCENIŤ
KAŽDÝ NAOZAJSTNÝ CIT.

JOHANN WOLFGANG GOETHE roku 1809

ČAS NEMLČAŤ

(rozhovor dramaturgičky divadla s autorom hry)

D. V bulletine k inscenácii Proso sa uvádza, že pracuješ ako programátor na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, že si autorom a spoluvorcom študentského divadla Pegasník, že ti vyšli poviedkové knižky – Jemná cesta, Stopa, rozprávky – Kazko Vlasko, Kazko Vlasko a Kráľ času a novela Proso.

Od premiéry Prosa v Divadle Andreja Bagara uplynuli však už takmer dva roky. Čo sa zmenilo? V tvojej práci, v tvojom živote?

A. V živote: narodilo sa nám bábätko. Vo voľnom čase: prestal som pozeráť televíziu. V práci: mnoho nových povinností. V písaní: spolupráca s dramaturgičkou Darinou Károvou a režisérom Jozefom Bednárikom. Pri porovnaní so spoluprácou na Prose – zdá sa, že som sa zmenil z učňa na tovariša. Napísal som vďaka tomu v lete 1987 vety, v aké som nikdy ani nedúfal. A vôbec – celá dnešná hra by bez toho nekonečného krásneho hľadania spoločnej úprimnej výpovede asi nikdy nevznikla.

Všetky tieto a ďalšie zmeny mi priniesli mnoho radosti i zhonu. A tak si čoraz častejšie pripomínam jedno príslovie – nie je dôležité ponáhľať sa, ale ktorým smerom.

D. Ako v každej moralite (pretože tvoje diela sa svojím tvrdohlavým úsilím o znovunastolenie morálneho vedomia na morality ponášajú) sledujeme zápas dobra a zla, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách: láska-nenávisť, spravodlivosť-krivda, zdravie-choroba, ľudský kontakt a osamelosť, život a smrť.

Tomuto svetlo-temnému, farebno-šedivému obrazu sveta zôdpovedá aj kompozícia hry a jej scénická realizácia – mám na mysli spojenie zimného panelákového príbehu,

odohrávajúceho sa tu u nás, s exotickými scénami v žiarivej prérii, ktorá sa rozprestiera kdesi veľmi ďaleko. Každá z oboch realít má svojho hrdinu. Tak znie aj podtitul: hra o dvoch hrdinoch. Čo pre teba znamená pojem hrdina?

- A. O človeka na javisku sa dnes budú biť dve koncepcie hrdinu – hrdina všedného dňa a superman. Tzv. malý hrdina skutočnosti a ohurujúci hrdina filmovej ilúzie. Či náš človek môže niečo zmeniť s koltami v rukách alebo so srdcom na dlani, ukáže dnešné predstavenie.

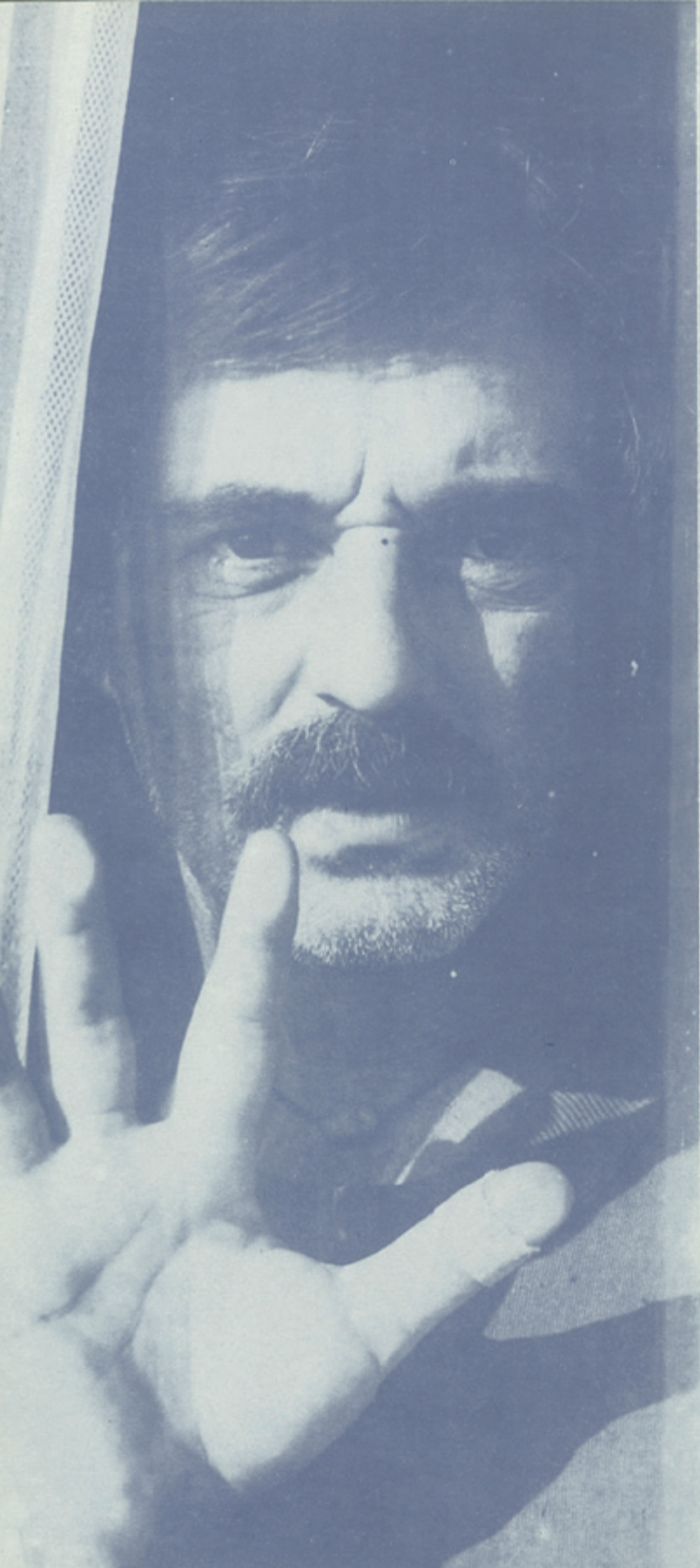
Čo ale hrdinstvo znamená pre každého z nás? Veď hrdina, hrdinstvo, hrdinský čin, platia v našej výchove i v spoločenskej praxi ako jedna z hodnôt najvyšších. Náš život by mal podľa toho vyústiť do hrdinstva. A tu sa musím spýtať, čo to je? Pretože predstava o výnimočnom čine (o povýšení spoločného záujmu nad osobný, ideálu nad bytie, o sebaobetovaní) sa veľmi ťažko uplatní v dlhom rade všedných dní. Verím, že táto podoba hrdinstva nie je jediná. Že sme ju zdedili z čias vojny. Že žijeme v mieri. Že hrdinský čin nemusí byť výnimočný. Že to pravé hrdinstvo v čase mieru je prežiť zdravý, statočný a tvorivý život medzi slušnými živými ľuďmi. Hrdinovia ozbrojených bojov nám ukázali cestu. Hrdinovia bojov dnešných musia po tej ceste kráčať. A na to filmová úniková strelba nestačí. Na to ľudia zdraví, statoční a tvoriví musia naozaj žiť!

- D. Na samom vrchu tvojej pyramídy dobra a zla stojí teda človek tvorivý-tvoriaci. A čo ten, ktorý ničí?

- A. Celé dejiny sa stavia a rúca. Celé dejiny túžime po mieri – a vojna je vždy na dosah. A márne si budeme navrávať, že práve my Slováci sme národom konštruktívnym, zloženým iba z ľudí tvoriacich. Stačí pocestovať vlakom a zbadáme viac vandalstva, než by stihli spraviť zamaskovaní Neslováci. A keď budeme ešte úprimnejší, priznáme si, že aj človek ničiaci aj človek tvoriaci je v každom z nás. Že tá hranica nevedie podľa veku či preukazu, ale pekne hlboko vnútri.

A tu vstupuje do hry morálka, svedomie, kultúra a cit. Veď keď len zašuchozem papierikom od cukríkov, tak ničím prostredie, kazím vzácné ticho divadelného hľadiska. Stačím byť aspoň slušným divákom? Stačím riadiť fabriku tak, aby som neublížil ľuďom, prírode a budúcnosti? Čo môžem spraviť lepšie a citlivejšie? – Takto nejako si predstavujem stráženie hranice kdesi v sebe, hranice tvorby a ničenia. Za každú zničenú hodnotu je niekto vinný. Niekto bez citu, odbornosti, zodpovednosti a svedomia. Nič z toho, o čom sa už nesmie mlčať, SA nestalo samé. Keď počujem „... SA nedá, SA nesmie, SA nemohlo ...“, viem, že hovorí vinník, schovaný za SA.

... Niekedy sa mi sníva, že stretnem niekoho ako ty a ten mi povie: poď do nášho okresu, ukážem ti – čo ja viem – čisté ulice, pekné domy, šťastných ľudí, ziskový podnik a zdravé deti. A nezohavenú prírodu a noviny bez vražd a čistý potok a ľudských šéfov. A prázdnu krčmu a rad pred knižnicou. Poď do nášho okresu! ...

D. To sú slová Jany. Niektoré postavy tvojej hry Noc na zamrznutom jazere tak vášnivo vystupujú na obranu hodnôt človeka a prírody, sú obdarené humanistickým pátosom takej intenzity, až sa zdá, že to na javisko vstúpil autor ...

A. Ľudí je v mestách tak veľa, až sa zdá, že ich je priveľa. Že ich cena poklesla. Že ich stačí považovať za štatistické položky. Že na ľuďoch sa dá šetriť. Na ich kultúre, zdraví, atď. Ibaže šetriť na ľuďoch teraz, znamená nimi v budúcnosti – čiže už zajtra ráno – plytvať.

Dostali sme do rúk prostredníctvom poznania nástroje nesmiernej sily. Máme – ako ľudstvo – všetky podmienky na skutočný blahobyť, na vyspelú kvalitu a kultúru života každého človeka. A predsa kráčame do práce po špinavých uliciach a bývame v ohavných panelákoch. Niekde hlboko v nás prekvitá tolerancia k malému zlu – ľahostajnosť. Špinu na ulici zbadáme často až po návrate zo zahraničia, nekvalitu vzduchu či potravín si mnohí nevšimneme do smrti. Ale tieto malé zlá sa postupne skladajú, aby nás potom postavili pred také katastrofy, akou bol Černobyl. A vtedy razom prepukne naša humanita, súcit, citlivosť. S jasotom zreteľného poznania odsudzujeme veľké zlo – výbuch, obeť, škody ... Ale to, že povedzme deti v Bratislave majú choršie priedušky, že niekto zomrie o rok-dva prv – to nás netrápi. Je to v našej norme, v našej ľahostajnosti k zlu. Privykáme na nízku jedovatosť vzduchu a vody. Sú dokonca podniky, ktoré pokuty za znečistenie plánujú vo vedľajších vlastných výkonoch. Keď potom primerane neznečistia – nedostanú prémie. Malé zlo sa stalo súčasťou ukazovateľa. Ale to hádam do socializmu nepatří!

My všetci sme spoločne dohodnutí, že pôjdeme vedno ku lepším zajtrajškom. V tom lepšom zajtrajšku právo na zdravé životné prostredie bude prirodzené a samozrejmé. Dnes ešte nie je a bude ho treba prebojovať. A možno by bolo dobré nečakať na katastrofu. A poučiť sa u múdrejších. Z Moskvy dnes odstraňujú chemické prevádzky – v Bratislave sa zároveň stavia asi jediný jadrový reaktor sveta uprostred mesta. O tejto možnej chybe lepšieho zajtrajška sa rozhoduje dnes. A preto ani autor ani postava nemôžu mlčať. Niekedy nemlčia spoločne.

- D. Hlavná postava nášho príbehu, Oldo Ratter, je muž v kristových rokoch. V tomto veku už človek začína rátať: má dať – dal. Ja sám, moji blízki, spoločnosť – skrátka život. Si rovesníkom Rattera. Veríš na generačnú výpoveď?
- A. Jednou z podmienok duchovného zdravia spoločnosti je dostatočná umelecká reflexia doby. Naša doba sa mi zdá zreflektovaná slabo. Pohyb dopredu kadečo brzdí. Chýbajú vecné diagnózy – chýbajú úprimné výpovede. Dnešná hra je pokusom o úprimnú výpoveď. Žijeme tak krátko a kus z toho jedinečného života si zabijeme formalizmom, prázdnyimi obradmi, bezduchosťou a bezcitnosťou. Možno, že úprimnosť nie je práve teraz v móde. Je ale asi jednou zo základných podmienok porozumenia. A porozumenie sebe, dobe a sebe v dobe, je jedným zo skutočných zmyslov života. Dúfam, že sme sa tu dnes stretli úprimne, že tu neplníme nejakú akciu, ale že tu naplníme čas nášho života vzájomným pokusom o úprimné porozumenie.
- D. Máš v oblasti divadelného umenia nejaké vzory?
- A. Vždy, keď sa dalo, šiel som za hrami Stanislava Štepku, dialógmi Lasica + Satinský, na hru Ostrovy od Petra Belana a Ivana Hudeca, za geniálnym Nedivadlom Ivana Vyskočila, klauniádami Bolka Polívku a textappealmi Vodňanského a Skoumala. Neskôr na Hadvadlo, Suchého Semafor, Ypsilonku a Divadlo na provázku.
Stručne – za vášnivo autorským divadlom, ktoré večne žije. A ešte neskôr som si z nedostatku inscenácií ďalšie a ďalšie hry čítal. Pokúsim sa vzory uvidené i prečítané zhrnúť: divadlo tu a teraz a naozaj.
- D. Býva zvykom na konci podobných rozhovorov upriamiť pohľad do budúcnosti. Teda – aké sú tvoje plány v oblasti literárnej tvorby?
- A. V študentskom divadle Pegasník bude premiéra hry Ťuťungéria. Hrá a tancuje sa o tom, ako splniť Váš životný sen. Bojím sa, že mnoho ľudí na svoj životný sen nemá čas. Alebo odvahu. Protagonista Ťuťungérie si našiel oboje.
A možno budeme spolu s otcom Vladimírom Ferkom písať film o Slovákoch, ktorí dobyli svet – o slovenských drotároch. Táto epizóda z našich dejín nemá nikde vo svete obdobu. Azda už prišiel čas nemlčania o veľkosti Slovákov vo svete i o domácich slovenských malostiach a o bizarných stretnutiach malého s veľkým.

*S Andrejom Ferkom sa zhovárala
Darina Kárová.*

- Každý rok zmizne z povrchu Zeme niekoľko rastlinných druhov a vyhynie niekoľko druhov zo živočíšnej ríše.
- Na svete už vyhynulo alebo je bezprostredne ohrozených 91 % plazov, 57 % obojživelníkov, takmer polovica ostatných stavovcov a 57 % rastlín.
- Každý rok sa na Zemi zničí 20 miliónov hektárov pralesa. Ak sa radikálne neobmedzí ťažba dreva, zanikne posledný prales o 45 rokov.
- Ročne sú svetové moria znečisťované 430 tisícmi ton olova. Z toho 250 tisíc ton pochádza z výfukových plynov motorových vozidiel, ktoré sa nad more dostávajú vzdušnými prúdmi a 180 tisíc ton prinášajú do mora rieky s odpadovými vodami.
- V ČSSR každý rok uniká do vodných tokov a nádrží vyše päť miliónov ton ornice a ďalšie milióny ton agrochemikálií a priemyselných hnojív.
- Ročne unikajú do ovzdušia v ČSSR tri milióny ton oxidu siričitého. K ďalším odpadovým látkam patrí oxid uhľnatý, oxidy dusíka a tuhý spád.
- Ročný únik ropy v ČSSR do pôdy a vody je cca 5 000 ton. (Jeden liter benzínu znehodnotí toľko vody, koľko predstavuje denná spotreba obce s 5 000 obyvateľmi.)
- V súčasnom období je v ČSSR priemyslovými emisiami poškodených zhruba 27 % lesných porastov.

Z masovokomunikačných prostriedkov ČSSR

život, vita – zložitý vysoko organizovaný hmotný proces, výsledok dlhodobého historického vývoja hmoty. Charakteristickým znakom života je zvláštne usporiadaný priebeh chemických reakcií, pohyblivá rovnováha medzi procesmi asimilácie a disimilácie spojená s neustálou obnovou organizmu, rast, vývoj a schopnosť produkovať sebe podobné potomstvo.

Encyklopedický slovník

HLAVNÝ CIEĽ? ODZBROJIŤ INDIVIDUÁLNEHO ČLOVEKA, ABY SA VEDEL BRÁNIŤ PROTI ZLU ... DOBRÍ LUDIA ČASTO PRI STRETnutí SO ZLOM USTUPUJÚ. PRETOŽE ZLO NIKDY NEMYSLÍ NA MRAVNOSŤ SVOJICH ČINOV, KÝM DOBRO SA OBMEDZUJE, LEBO SA RIADI MORÁLKOU.

VLADIMÍR DUDINCEV, sovietsky spisovateľ, 1987

Z KRONIKY DIVADLA

30. SEPTEMBRA 1987 vystúpil v DAB divadelný súbor DEN BLA HES (Modrý kôň) z Dánska s poetickým dokumentom o živote španielskeho básnika a dramatika F. G. Lorcu pod názvom „Chcem spať spánkom jablk.“ Charakteristickou črtou tohto súboru je snaha spájať experiment s tradíciou formou syntetického divadla. Jeho predstavenie sa stretlo u našich divákov so živým ohlasom.

XXX

ADELA GÁBOROVÁ sa v dňoch 2. – 11. X. 1987 zúčastnila v Sofii na svetovej prehliadke „Nové divadlo“, ktorého repertoár sa skladal z malých javiskových foriem a divadla jedného herca. Bolo to prvé podujatie v BLR s takouto náplňou a bude sa opakovať každé dva roky.

XXX

NA CELOŠTÁTNEJ PREMIÉRE autorskej dramatisácie Olešovho románu Závist, naštudovanej sovietskym režisérom M. Levitinom a scénografom V. Fominom v DAB sa zúčastnili i sovietsky kritici z časopisu Divadelný život: prvý zástupca hlavného redaktora Genadij Birjukov a kritik Alexander Sviridov. Po premiére sa obaja vyjadrili o vysokej úrovni naštudovania hry.

XXX

Vítame

mladých adeptov herectva, ktorí v tejto sezóne nastúpili do nášho umeleckého súboru;

absolventov VŠMU: PETRA MIŠÍKA a DUŠANA SZABÓA, ako aj absolventa brnianskeho konzervatória MARTINA ŠEBA.

Všetkým trom želáme veľa úspechov!

Program DIVADLA ANDREJA BAGARA V NITRE č. 7/87 k hre Andreja Ferka NOC NA ZAMRZNUTOM JAZERE. Zodpovedná redaktorka zasl. um. HILDA AUGUSTOVIČOVÁ, riaditeľka DAB. Redakcia a grafická úprava PhDr. JÁN LACA, dramaturg. Fotografie Pavol Dřížhal. Povolené prípisom PK, číslo HS 10778/53. Vytlačili Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra.

Cena Kės 3,-

